UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

DATA: **24 maja 2017 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**
CZAS PRACY: **170 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

Uprawnienia ucznia do:

☐ dostosowania kryteriów oceniania

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MOB-P1_1P-172

Układ graficzny
© CKE 2015

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–5.

Наталля Пан

Быць свабодным

Наша свабода належыць да тых здабыткаў, з якімі мы нараджаемся і з якімі паміраем, мы не ў стане штосьці змяніць у натуральным парадку рэчаў. Усе мы валодаем прыроджанай і пажыццёвай свабодаю распараджацца сабою, сваім жыццём. Няўжо? – можаце здзівіцца вы. – А як жа наша штодзённая залежнасць: патрэбы блізкіх, начальнік-дыктатар, эканамічная сітуацыя, здароўе?

Чалавечая свабода прадугледжвае менавіта магчымасць выбіраць, але што і калі мы называем выбарам у нашым паўсядзённым жыцці? Ці можна лічыць выбарам сітуацыю, калі ў нас ёсць толькі два варыянты? Сапраўдны выбар у жыцці чалавека з'яўляецца тады, калі ў абодвух варыянтах, на абедзвюх шалях вагаў, знаходзіцца аднолькавая колькасць плюсаў і мінусаў.

Выбар здзяйсняецца звычайна ў некалькіх этапах. Першы этап – гэта яснае ўсведамленне сваіх жаданняў. Мець жаданні, а тым больш разумець іх – занятак даволі рызыкоўны: калі не ўдаецца атрымаць тое, чаго мы моцна прагнулі, перажыванні і горыч непазбежныя. Менавіта таму многія з нас несвядома блакуюць сваю магчымасць выбіраць, адмаўляюцца ад свабоды ўжо на першым этапе.

Логіка ў дадзеным выпадку простая: лепш ні пра што не думаць і нічога не чакаць, не марыць, тады не будзе балюча, калі не здзейсніцца, і будзе прыемна, калі ўсё ж такі „пашанцуе". Вось і атрымліваецца, што жыццё мінае, а мы скардзімся на яго аднастайнасць, шэрасць, прадказальнасць і адсутнасць усялякай свабоды выбару.

Другі этап выбару – аналіз наступстваў. Па якім шляху пайсці, за якім жаданнем? Дзеля справядлівасці варта заўважыць, што ў кожнага з нас заўсёды ёсць некалькі жаданняў, і часта ўзаемавыключальных.

З'яўляючыся дарослымі людзьмі, мы пералічваем набыткі і страты кожнага з варыянтаў. Адмаўляемся ад аналізу і атрымліваем „нечаканыя" негатыўныя наступствы, вінавацячы атачэнне, а нярэдка і Бога ў жорсткасці, несправядлівасці і дэспатызме. Заставацца вечна наіўнымі і інфантыльнымі „дарослымі дзецьмі" – вось яшчэ адзін пашыраны спосаб ігнаравання сваёй свабоды.

Паводле: http://catholic.by

Заданне 1. (0–1)

Чым для аўтаркі тэксту з'яўляецца свабода? Пазнач правільны адказ.

А. Магчымасць дзейнасці.
Б. Абавязак падпарадкавання.
В. Магчымасць выбару.
Г. Адсутнасць прымýсу.

Заданне 2. (0–1)

Словы „пашанцуе”, „нечаканыя” і „дарослымі дзецьмі” ўзяты ў двукоссе, таму што гэта:

А) словы іншамоўнага паходжання.
Б) словы ў пераносным значэнні.
В) апорныя словы тэксту.
Г) словы высокага стылю.

Заданне 3. (0–1)

Растлумач, як разумееш погляд аўтаркі артыкула: „ Мець жаданні, а тым больш разумець іх – занятак даволі рызыкоўны: калі не ўдаецца атрымаць тое, чаго мы моцна прагнулі, перажыванні і горыч непазбежныя”. (3 абзац)

....

....

....

....

Заданне 4. (0–1)

На аснове цэлага артыкула адкажы, праўда гэта ці фальш. Адказ пазнач адпаведнымі літарамі: П (праўда), Ф (фальш).

1.	Варта сабе ўсведамляць, што не ўсе людзі гатовыя карыстацца свабодай выбару.	**П**	**Ф**
2.	Аўтарка артыкула падкрэслівае, што свабода выбару найчасцей балансуе паміж добрым – дрэнным, карысным – бессэнсоўным.	**П**	**Ф**
3.	Аўтарка артыкула падкрэслівае, што не варта аналізаваць свае выбары, а варта аддацца волі лёсу.	**П**	**Ф**

Заданне 5. (0–1)

Складзі па аднаму пытанню да:

2 абзаца – ....

6 абзаца – ....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 6.–10.

Марыя Кірава

Стэрэатыпы пра вывучэнне моў: кропкі над „і”

Я вырашыла падзяліцца найбольш частымі міфамі пра вывучэнне моў і аспрэчыць іх. Некаторыя з іх настолькі ўкараніліся, што да гэтага часу падаюцца праўдай у апошняй інстанцыі. […]

Трэба прысвячаць больш часу замежнай мове, родная нікуды не падзенецца.
Зыходзячы з вопыту, магу дакладна сказаць: яшчэ як падзенецца. І добра, калі веды замежнай мовы будуць адпаведна добрымі, бо можна і сваю згубіць, і замежную не вывучыць. Мне давялося размаўляць з тымі, хто пераехаў на ПМЖ[1] пару гадоў таму. Гэтага часу ім хапіла, каб адвыкнуць размаўляць без памылак і адразу знаходзіць патрэбныя словы. Што адбываецца з тымі, хто з’ехаў дзесяцігоддзі таму і амаль не выкарыстоўваў родную мову, можна не казаць. Ці можа здарыцца нешта падобнае на радзіме? Можа, калі чалавек атачае сябе выключна іншамоўным асяроддзем ці пастаянна працуе ў ім. Таму не варта пагарджаць сваёй культурай. Добры фільм ці кніга на роднай мове дапамогуць цікава бавіць час і падтрымліваць веды на ўзроўні. […]

Той, хто жыў у краіне вывучаемай мовы, выдатна валодае ёй…
…калі прыкладаў намаганні вывучыць яе. […] „Сама” мова вывучыцца толькі ў дзіцячым узросце і толькі на працягу пэўнага часу. Дарослыя ўжо ўспрымаюць усё праз прызму сваёй роднай мовы, таму ім складаней успрыняць іншую.

Вывучыць мову самастойна немагчыма.
У наш час інтэрнэту самастойна нельга вывучыць толькі нейкую занадта экзатычную мову вельмі далёкай краіны, носьбітаў якой можна пералічыць па пальцах. Анлайн-курсы, відэа, падкасты, форумы, інтэрактыўныя практыкаванні, аўдыёкнігі – толькі лянівы не карыстаецца такой разнастайнасцю. Канешне, самастойнае навучанне патрабуе дысцыпліны і паслядоўнасці, ды і напачатку складана знайсці менавіта “сваю” методыку. Сапраўды, самастойнае навучанне складаней, але хто хоча, той дабіваецца пастаўленых мэтаў. Некаторым лягчэй займацца з настаўнікам індывідуальна ці ў групе, што, аднак, з’яўляецца асновай і не адмяняе неабходнасць самастойнай працы.

Носьбіт мовы – найлепшы настаўнік.
Напэўна, некаторыя з вас маюць знаёмых замежнікаў, якія вывучаюць вашу родную мову. Часам яны могуць задаваць такія пытанні, што нават адразу і не адкажаш. Чаму ў нашай мове нешта так, а не гэтак? А хто яго ведае, чаму… Бо ўсе так кажуць! Знаёмая сітуацыя? Справа ў тым, што носьбіты мовы часцей за ўсё не ўсведамляюць сваю мову як складаную сістэму. Ім гэта і не патрэбна, бо яны вольна валодаюць ёй, для іх яна толькі інструмент. Каб нешта даходліва патлумачыць, трэба добра разумець з’яву і ўмець гаварыць проста пра складанае. Таму далёка не кожны носьбіт мовы можа быць добрым настаўнікам, як і не кожны добры настаўнік – носьбіт мовы.

http://adukacyja.info

[1] ПМЖ – пастаяннае месца жыхарства.

Заданне 6. (0–1)
Пазнач згодна з інфармацыяй, пададзенай у тэксце. Падкрэслі ТАК, калі інфармацыя адпавядае тэксту, НЕ – калі не адпавядае.

1.	Роднай мовай людзі заўсёды валодаюць беспамылкова; гэта незабыўная мова.	**ТАК**	**НЕ**
2.	Інтэрнэт дапамагае ў самастойнай навуцы.	**ТАК**	**НЕ**
3.	Носьбіт мовы заўсёды з'яўляецца добрым настаўнікам.	**ТАК**	**НЕ**

Заданне 7. (0–2)
а) У якім стылі напісаны тэкст *Стэрэатыпы пра вывучэнне моў: кропкі над „і"*? Пазнач правільны адказ.

А) навуковым
Б) афіцыйна-дзелавым
В) публіцыстычным
Г) мастацкім

б) Падай дзве характэрныя асаблівасці гэтага стылю.

1) ....

2) ....

Заданне 8. (0–1)
Ад назоўнікаў утвары прыметнікі:

А) мова – ....

Б) вопыт – ....

В) памылка – ....

Заданне 9. (0–1)
Пазнач значэнне, у якім слова *міф* выступае ў тэксце.

1) Старажытнае народнае паданне аб паходжанні свету і з'яў прыроды з фантастычнымі вобразамі багоў і легендарных герояў.

2) Нешта фантастычнае, неверагоднае; вымысел (пераноснае значэнне).

Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, пад рэд. Я.Коласа, К.Крапівы, П.Глебкі, Мінск 1977–1984.

Заданне 10. (0–3)
Напішы рэзюмэ да тэксту колькасцю 40–60 слоў.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Заданне 11.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Тэма 1. Ці патрэбныя сучаснаму чалавеку прыклады геройства? Паразважай над праблемай на аснове фрагмента твора Янкі Брыля *Маці* і іншых тэкстаў культуры. Твая праца павінна налічваць не менш за 250 слоў.

Янка Брыль

Маці
(скарочана)

Увечары, вяртаючыся дахаты са сваім наймалодшым, у тое страшнае лета адзіным у хаце сынам, старая ледзь перастаўляла ногі, натруджаныя гадамі бязлітаснай працы. […]

Вось, нечакана спыніўшыся, маці азірнулася на свайго хлопца, які, таксама з сярпом на плячы, пачціва ішоў ззаду, запавальняючы хаду, па-пастушынаму "клюючы" салодкі жытні каласок. […]

На адным слупе, ужо недалёка ад павароту на іхні хутар, старая заўважыла белую плямку паперы – на ўзроўні вачэй. […]

– Што гэта?

– Каб не давалі есці байцам. Каб выдавалі іх паліцаям. Дадуць гарэлкі і тытуню.

– Няхай бы сабе вісела, сынок. Няўжо ж іх нехта паслухае?

– Будуць расстрэльваць тых, хто не паслухае. Усю сям'ю. І хату спаляць.

– На ўсё божая воля...

Яны пайшлі – зноў адно за адным і моўчкі. […]

Маці не спіць.

Каля гэтага хутара фронт – трагічны пачатак вайны – прайшоў, як нейкі раптоўны віхор – і верхам, і нізам. Раўлі самалёты, ірваліся бомбы, грукаталі танкі, беглі па збожжы салдаты... Прайшоў гэты віхор і праз душу: ён нечакана вымеў з хаты абодвух старэйшых сыноў. […]

Так, тых няма. Бог святы ведае, што будзе... А гэты, апошні, не хоча сядзець у хаце, шукае няшчасця. Дачакалася – нават не скажа, куды і чаго...

...Яны прыйшлі яшчэ зацямна. Старая не спала ад болю ў нагах, і асцярожны стук у шыбу не разбудзіў яе, а проста спалохаў. […]

– Хозяин! Хозяин, открой! […]

– Мать? Ты нам хлебушка дай, родная... Ты не бойся: мы сразу же уйдем... Из лагеря бежали...

Шэры і гладкі тэлеграфны слуп са злавесным гудзеннем праплыў перад яе вачыма... З той самай паперкай, якую рваў яе хлопец... Мільганула думка, трывогай тузануўшы за сэрца: а ён яшчэ не вярнуўся!.. […]

– Заходзьце, хлопчыкі! Я вам хоць малачка... Хоць смагу прагнаць... Лямпу не будзем запальваць... […]

І на гасцінцы, і ў мястэчку, на ўсім – так добра знаёмым і якім жа кароткім цяпер – шляху ад роднай хаты да свежай ямы ў лапухах добрыя людзі бачылі яе пакутніцкі паход. І ўсім было зразумела, куды і завошта.

Чатыры босыя, у вайсковых лахманах мужчыны, з рукамі, скручанымі назад калючым дротам, па двух ішлі следам за ёю. Ёй фашысты зрабілі палёгку: не звязалі рук... […] Свае худыя, так мала ў жыцці цалаваныя рукі яна трымала мазалямі да мазалёў. […] І ў ранішнім святле роднага сонца ясным быў яе твар, хоць па маршчынах міжвольна каціліся слёзы. Яна і тут не думала пра сябе. Дзе ён, яе Васілёк, чаму не вярнуўся? Як добра, Божа ласкавы, што ён не прыйшоў, не прыбег нават і на пажар роднай хаты!.. […] Дзе яны, Уладзік і Сцяпан? Хавай іх, Божа, усіх трох ад куль, дай ім усім убачыць матчыну магілу! І тут душа яе вярталася да гэтых, да чужых сыноў, з якімі так моцна зрадніла доля... […] І яна рабіла адно – яшчэ як мама вучыла – малілася. І за сваіх сыноў, і за чужых, і за сябе...[…]

1957

http://knihi.com

Тэма 2. Зрабі аналіз верша. Пастаў інтэрпрэтацыйны тэзіс і абгрунтуй яго. Твая праца павінна налічваць не менш за 250 слоў.

Максім Танк

Гравюры Скарыны

Гравюры Скарыны!
Ён выразаў іх
На спаконвечным
Дрэве гісторыі

Свайго народа,
Хоць мог бы падабраць
І больш падатлівы,
І больш удзячны
Матэрыял.
І выразаў ён іх
Не штыхелем-разцом,
А промнем сонца.
Промнем сваёй веры
І любові да народа.
Таму штрых кожны
Быў такі глыбокі,
Што ні агонь,
Ні забыццё,
Ні ворагі,
Ні час
Гравюраў гэтых
Знішчыць
Не змаглі.

І сёння
Нейкая чароўная
Жыве ў іх сіла,
Якая сляпым вяртае зрок,
Глухім – іх слых,
Няпомнячым – іх памяць,
А без’языкім – мову.

М. Танк, *Гравюры Скарыны*, "Звязда", № 203, 5 верасня 1990, с. 1.

WYPRACOWANIE

na temat nr....................

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 − 3 − 6		
	B.	0 − 4 − 6 − 9 − 12		
interpretacja	A.	0 − 2 − 4 − 6		
	B.	0 − 4 − 8 − 12		

C.	0 − 1 − 2
D.	0 − 2 − 4
E.	0 − 1 − 2
F.	0 − 1 − 3
G.	0 − 2 − 4
H.	0 − 2 − 4

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***